

взаимодействии учащегося и педагога обязательно остается. Так, результаты выполнения студентом контрольных заданий передаются педагогу по электронной почте или на дискетах при сохранении быстрой и «живой» обратной связи.

Развитие информационных технологий предоставило новую уникальную возможность – внедрение в учебный процесс электронных учебников. В них может содержаться большое количество упражнений, примеров, подробно иллюстрироваться в динамике различные виды информации. Например, могут ярко и красочно иллюстрироваться химические опыты и процессы, которые сейчас практически полностью исключены из школьной и вузовской программ подготовки учащихся из-за все возрастающих по жесткости нормативов по охране труда и технике безопасности.

Кроме того, при помощи электронных учебников осуществляется контроль знаний – компьютерное тестирование. Учебник может содержать закрытые тесты, когда заранее даны альтернативные ответы. В этом случае учащийся по окончании тестирования сразу получает оценку. Если же тест открытого типа, когда учащийся набирает ответ на клавиатуре и выводит результат на печать для последующей проверки, то в этом случае можно сформулировать вопросы в цепочку, чтобы учащийся мог сам, опираясь на комплекс полученных знаний, себя контролировать. Такие тесты особенно полезны в химии, так как позволяют предлагать учащемуся для анализа схемы последовательных химических превращений, легко перестраивать типовые задачи в компьютерные, превращать освоение учебного материала в логическое игровое.

Электронные учебники разбиты на темы, после каждой из которых предлагается тестовое задание. Их материал можно при необходимости обновлять и учащиеся, таким образом, не получают устаревшей информации.

Следует также иметь в виду, что сегмент рынка обучающих услуг, основанных на дистанционных технологиях, в том числе и через Интернет, активно развивается во всем мире. По прогнозам American Educational Research Association уже в ближайшие годы большая часть всего обучения в мире будет осуществляться дистанционно.

Принципиальным отличием дистанционной формы обучения от заочной является то, что не учащиеся выезжают на сессии, а педагоги на опорные пункты, организованные по месту жительства учащихся. А с учетом экономической ситуации в нашей стране и в то же время ростом потребности в получении высшего образования, вопрос о развитии дистанционного обучения в Украине объективно становится весьма актуальным. И его решение – актуальная задача нашей педагогической науки.

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА Й ВИХОВАННЯ У СЕРЕДНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ВЕЛИКОГО ПРОМИСЛОВОГО МІСТА

Сологуб А.І. (Кривий Пір)

Згідно з Концепцією глобальної освіти сучасний світ – єдина історико-соціальна і полікультурна система. Виходячи з цього, наш педагогічний підхід спрямований на створення таких умов діяльності учнів середніх навчальних закладів, в яких вони виробляють власне філософське планетарне мислення, притаманне творчій особистості громадянина, що сприймає Світ як багатогранну систему культур, мов, ідей, поглядів і всіляко намагається його вдос-

коналювати.

У розробці системи екологічної освіти й виховання ми виходили також з того, що місто Кривий Ріг – великий промисловий центр України з розвинутою багатогалузевою промисловістю. Його економічний профіль визначила потужна залізорудна база. У місті працюють гіганти –металургійний і гірничо-збагачувальний комбінати. Кривий Ріг – місто– трудівник, яке не обійшли притаманні сучасним промисловим центрам України проблеми. Одна з найбільш гострих – екологічна.

Тому переконані, що місту необхідні професіонали якісно нового творчого мислення, котрі були б здатні виявляти зіркість в пошуці екологічних проблем, розробляти й послідовно впроваджувати оригінальні й ефективні програми й плани їх вирішення.

Нашу систему роботи ми розробляли й впроваджуєш протягом 1990-2007 рр. на базі Криворізького (раніше – Саксаганського) природничо-наукового ліцею згідно Концепції креативної освіти за участю учнів і педагогів майже всіх областей України за підтримки Національного еколого-натуралістичного центру молоді України [2].

Головна наша педагогічна ідея креативної (creatio (лат.) – створення) екологічної освіти й виховання полягає в тому, що вона в середньому навчальному закладі розглядається не як окремий аспект, а як новий зміст і мета всього освітнього процесу. Ми переконані в тому, що в процесі екологічної освіти й виховання слід здійснюєш урочний і позаурочний навчально-виховний процес, що забезпечує знання трансформації, які можуть бути перенесені на вирішення нових проблем, що відповідає творчому рівню [1].

Шляхом до втілення цієї ідеї в реальне життя разом з тим є гуманізація і гуманітаризація освіти, основу якої складає *раціональний антропоцентризм*, що полягає у визнанні унікальності кожного з учнів як головних дійових осіб всього освітнього процесу, направленою на їх всебічний розвиток.

Педагогічний процес у середньому навчальному закладі передбачає перш за все те, щоб дитина усвідомила свою невід'ємність від Природи, Світу, Всесвіту, прагнула вищих цінностей: Ідеалу, Сенсу, Істини, Добра, Любові і Краси.

Вважаючи гуманітаризацію освіти одним і основних принципів своєї діяльності, педагогічний колектив середнього навчального закладу визначає навчально-виховний процес як діяльне начало (К.Ушинський). При цьому відкидаються методи інформаційно-пояснювального репродуктивного засвоєння навчального матеріалу, а вводиться якісно нова освітня *креативна система* – створення умов індивідуальної, групової чи колективної творчої пізнавальної діяльності ліцеїстів як *природодослідників*.

У зв'язку з цим фронтальні методи, форми роботи все частіше, поступаються місцем груповій, парній, індивідуальній роботі. Гуманітаризацію освіти ми вбачаємо у залученні учнів до загальнолюдських культурних цінностей, *дослідження Природи, Суспільства і Людини*; а гуманізацію – у відмові від будь-якого тиску в організації повсякденного *креативного навчально-виховного процесу*, що надає умови вияву зіркості у пошуках проблем, оригінального, гнучкого мислення, нетрадиційних рішень, вчинків, підходів і можливості створювати нові, екологічно чисті промислові технології, успішно вирішувати локальні і глобальні екологічні проблеми. Кожен педагог у поточній педагогічній діяльності виходить з необхідності діяти за принципом: „Якщо не творчо, то для чого?!“, а також – „Якщо хочеш виховати творця, треба любити непосидька“ і „Якщо не я, то хто?! “.

Щоб досягнути цієї мети, ми вважаємо за необхідне вирішувати такі задачі:

- створювати умови глибокого переживання, відповідальності за природу краю, держави, світу, активного наукового дослідження змісту сучасних екологічних проблем і їх практичного вирішення учнями як майбутніми лідерами будь-якої галузі господарства України;
- систематично аналізувати особисте життя й виконання обов'язків перед близькими, рідними, співвітчизниками та цивілізацією взагалі;
- оволодівати знаннями про природу й механізми взаємодії з нею людини і суспільства;
- закріплювати у свідомості учнів стійку потребу, глибокий інтерес, сміливість у вивченні природи та щирю любов до неї;
- формувати навички експериментального дослідження природних явищ з метою вирішення тих чи інших екологічних проблем.

Принципами екологічної освіти в середньому навчальному закладі є:

- визнання цілісності оточуючого середовища;
- використання комплексного підходу на основі інтеграції наук та їх комп'ютеризація;
- взаємозв'язок і взаємозалежність глобального, національного й краєзнавчого;
- направленість екологічної освіти на розвиток ціннісно-мотиваційної сфери особистості;
- безперервність екологічної освіти;
- системність досліджень (навчальних, наукових) на рівні досягнень сучасної науки;
- оптимістичний настрій і віра як в особисте майбутнє, своєї сім'ї, так і Людської цивілізації.

Екологічна освіта та виховання здійснюються шляхом:

- вивчення „екологізованих” курсів навчальних предметів базового циклу навчального плану;
- засвоєння спеціальних факультативних курсів: „Основи загальної екології” (8-11 кл.), „Основи науково технічної творчості та наукових досліджень”. Останній містить курси: основи науково-технічної творчості, технологія вирішення творчих задач у техніці, розвиток творчого уявлення, життєва стратегія творчої особистості, основи наукових досліджень, вирішення дослідницьких задач;
- проведення науково-дослідницької польової літньої практики на екологічну тематику: „Ріки України”, „Рекультивация відвалів”, „Очистка шахтних вод”;
- виконання щорічних фенологічних спостережень за рослинами, птахами і т. ін.;
- дослідження гірничо-металургійного комплексу Кривбасу під час навчально-дослідницької літньої практики;
- проведення на базі середнього навчального закладу Всеукраїнського екологічного фестивалю „ЕКО-XXI” – за участю всіх членів педагогічного, учнівського колективу дослідників екологів;
- озеленення пришкольної ділянки, участь у міському конкурсі;
- озеленення приміщень середнього навчального закладу;
- проведення екологічних робіт на прохання чи за заявками підприємств району, міста;
- випуска газети „Екологічні відомості”.

Для втілення системи креативної екологічної освіти у середньому навчальному закладі створюються і функціонують кабінети предметних кафедр і зокрема екологічна лабораторія кафедри хімії та валеологічна кафедра здоров'я.

Вони у своєму розпорядженні мають радіодозиметричні прилади, приладдя й різне обладнання для екологічних експериментальних досліджень.

Одночасно екологічна лабораторія тісно співпрацює з кафедрами середнього начального закладу й лабораторією інформаційних технологій. У розпорядженні останньої є персональні комп'ютери і програмне забезпечення екологічних досліджень.

При середньому навчальному закладі створено Музей науки і техніки Кривбасу як центр пошукової роботи учнів. Він створений і функціонує в кабінеті історії та організовує науково-дослідницьку роботу з теорії розвитку Кривбасу, нерозривно пов'язаної з особливостями географії корисних копалин і його екологічного становища.

Музей висвітлює проблеми становлення та істерію середнього навчального закладу, спадкоємність його випускників у поповненні студентської молоді вищих навчальних закладів, що готують спеціалістів з екології металургії, медицини, хімічної, гірничодобувної й інших галузей промисловості.

Науково-методична діяльність активу музею відбувається шляхом проведення консультацій, а також рецензування науково-експозиційної й екскурсійної тематики з історії розвитку науки й техніки зі спеціалістами музеїв Кривого Рогу.

Середній навчальний заклад розробляє проект науково-дослідницької станції та зимового саду, в яких передбачається ведення екологічних досліджень, одночасно супровідне оздоровлення дітей і педагогів.

Науково-дослідницькою роботою педагогів керують заступники директора середнього навчального закладу, а дослідницькою роботою учнів – наукові керівники, лаборанти й інші робітники.

Література

1. Алейников А.Г. О креативной педагогике // Вестник высшей школы. – №12, 1989.
2. Сологуб А.Л. Дидактика креативної профільної освіти. – Кривий Ріг: Іріда, 2004. – 68с.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Гончаренко С.У. (Київ)

Розбудова національної системи освіти активізувала педагогічні пошуки в Україні. Все більше до них вдаються практичні працівники різних навчально-виховних закладів. Однак і сьогодні багато досліджень ведеться на низькому науковому рівні, без глибокого теоретичного і практичного осмислення змін політичної стратегії освіти, змін самого типу освітньої політики, без врахування основних принципів розбудови національної школи. Переважають методи досліджень, які не забезпечують необхідної об'єктивності й достовірності одержаних емпіричних даних.

Такі дані часто обробляються із застосуванням маловірогідних методів або ж некоректним застосуванням статистичних методів. Тоді й з'являються дисертації, в яких опрацювання актуальних проблем педагогіки і психології, нових шляхів підвищення якості та ефективності навчальної та виховної роботи підмінюються багатослівними наукоподібними міркуваннями, надуманими "експериментами".

Низький методологічний рівень багатьох досліджень, примітивність ме-